

NICOLAU SALMERÓN Y ALONSO

Ex-president de la República, Diputat per Barcelona y Jefe de la Solidaritat Catalana

Morí a Pau (Fransa) el dia 20 d' aquest mes.

CRONICA

A la memoria de Salmerón

FILOSOFAR es aprendre á morir; el vell mestre n' havia après, y s' ha mort com devia, com qui dona la darrera llissó. No li han calgut el confort dels auxiliis espirituals, ni el viátich, pera la jornada que no té fi. Ell ha rebutjat la eucaristia perque no s' havia de purificar, y la confessió perque no s' havia d' empenedir. Quan la veu fatídica, dins d' endins de las entranyas, li ha dit: *Es l' hora, com el treballador que plega de la feyna se n' ha anat á reposarse; y si no ha estat prou content de la seva tasca, la conciencia l' haurá aconhortat, com cada nit: No vols demanar soldada, ni tems el cástich, ¿quí 't pot condempnar? Despúllat, y dorm.* Y la conciencia resplandenta li obra al moment del tránzit en fulguranta visió tota la vida passada: las bonas obras, fetas sense jaculatorias al Deu que las paga; els erros regoneguts sense excusas. Llavoras, asserenat—ni just ni pecador, senzillament home—el filósop compleix de bon grat el deber, l' últim deber, de morirse dignament: Ab aquella pausada fermesa tan seva, traspassa el llindar de l' agonía, coronat de impenitencia, girada la cara á la llum que s' apaga, pera dir romanament: *He viscut.*

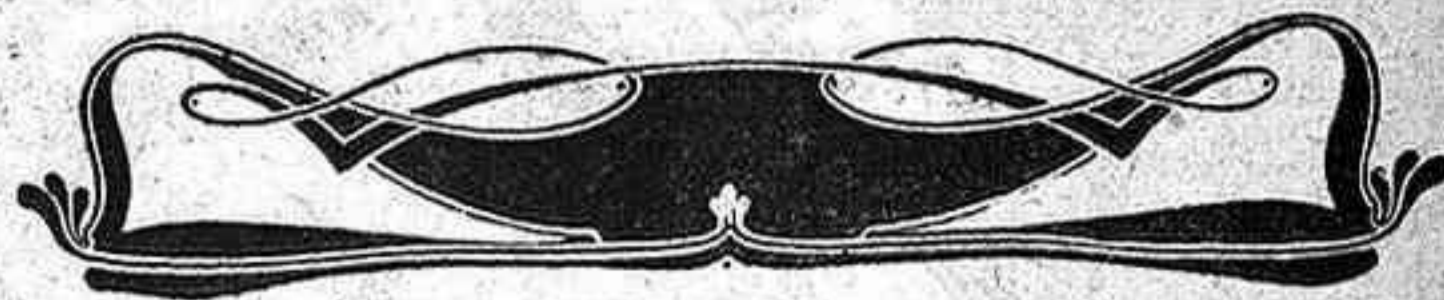
Ha viscut en Salmerón, com altres n' hi ha que encare viuen, d' aquella generació de krausistas que á n' ell el tenia per definidor eloqüent. D' aprop, jo me n' he rigut del krausisme; la petulancia juvenil m' ha fet corejar las fáciles caricaturas de la enrevesada fraseologia de l' escola. El nostre positivisme, assedegat de fets y d' experiencia, estargit pel naturalisme als procediments artístichs, ens feya despreciar lo que 'ns semblava las darrerías de la metafísica. Després he vist la doctrina d' aquells filósops que volgueren ennoblir la Revolució ab aspectes nous; l' he vista com la entenían ells, á l' antiga: regla de vida, moral práctica d' aplicació constant pera judicar la historia, pera reformar el dret penal, pera exaltar la persona humana. El sistema especulatiu se m' ha quedat enrera, y m' ha imposat un grandíssim respecte la virtut laica dels homes que la explicavan, que quan van fundar un diari li posaren *La Justicia*, y que aborrits per l' Estat s' afanyavan á l' acció educativa creant la *Institució Lliure d' Ensenyansa* que avuy encare sostenen, ab tan migradas cullitas.

Certament, l' obra del krausisme n' es de migrada, y l' obra d' en Salmerón, representatiu de l' escola, quasi, quasi ha quedat reclosa á la llevor. Pero no 's té de culpar al sembrador de l' esterilitat de la terra ni de la pedregada devastadora. Prou n' haurá patit ell de veurer perduts els esforços que no ha regatejat may, de contemplar las ruínas desoladas dels edificis mitj bastits; pero ¿quí gosará á reptar al general que perdi batallas per la deserció dels soldats? No; nosaltres que no hem fet res, no podém dir mal del qui ha fet tant, mal que no 'ns deixi més que las ruínas desoladas d' edificis mitj bastits. Portat per la seva confiança robusta d' ideólech, posava el cervell sistematisador, la paraula abundanta al servey de la causa que per ell era una religió: la causa de la República mantenedora dels drets sacratíssims del ciudadá. Aixís que veyá, qu' endevinava una forsa colectiva aprofitable pera la causa hi aportava la seva cooperació ardenta. Comensá al 1868, jove de trent' anys, ficat á la Junta Revolucionaria de Madrid, y ha finat ara al davant de la Solidaritat Cata-

lana. Com se 'n deu haver recordat el moribond de las jornadas setembrinas, quant pels carrers li semblava qu' era un poble redimit el qui clamava *Visca la Llibertat!* Sí que se n' haurá recordat aqueixos días aniversaris, á la antiga ciutat de Pau, que llavoras donava el primer allotjament del desterro á la reyna destronada. Sí que s' haurá vist á Madrid, trasbalsat d' entusiasme, enardit per l' esperança; de la victoria plena, immediata; mentres allí á Pau, unas princesetas jugavan ignoscentas, dins d' una sala rónega, mal iluminada per una espelma; avans d' ajassarse als matalassos estesos per terra, y mentres la mare plorava sola, de colzos á la taula del quarto tancat... Y haurá pensat que aquella gloriosa Revolució fou un cambi de dinastia, y que 'ls Borbons tornaren del desterro pera portarli á n' ell...

El moribond ha seguit, de segur, la vía de las ruínas que li mostrava la conciencia, y s' ha renovat l' absolució. Ell está net de culpa. Si la Revolució del 68 fou desfeta al 69; si la República del 73 se perdé al 74; si el progressisme revolucionari comensat á l' emigració del 76 visqué deu anys de pronunciaments malaguanyats; si el partit centralista del 89 se va marcir com una planta á la arena; si la coalició del 93 se trencá; si l' aliansa ab els republicans portugueses no s' ha conseguit; si l' Unió Republicana del 903 s' ha disgregat per un procés de descomposició mortal... ell no ho podia impedir. *Ell hi era sempre, anant allá ahont convenia á qualsevol hora, parlant de día y de nit.* Si tots haguessin fet com ell no hi havia causa perduda. El filósop comprén que l' evolució dels nuclis socials es resultant del joch de forsas internes, y que l' home que sembla dirigirla no li pot donar més vitalitat que la produhida pels coeficients elementals d' energia que s' hi combinan. Un home no fa cap revolució.

La pena d' haver enterrat á tantas criaturas del seu esperit generós, se li deu haver mitigat ab la darrera llambregada á la vida que fugia. A l' hora de la mort, li quedava una esperança al optimista incorregible: la Solidaritat Catalana. També ha sigut en gran part obra seva; ell l' ha empeltada de la sava democrática, que bona falta li feya, y l' ha patrocinada en nom de tot' Espanya, treyentli el mal nom de *separatista* que 'ls ximplés li havían posat. Per en Salmerón, la Solidaritat té de comptar ab els republicans; que si avuy no 'n son prou, demá n' haurán de ser per forsa. Y per en Salmerón s' hauria de divorciar absolutament, irremissiblement, la Solidaritat de la Democracia el día que 'ls regionalistas la volguessin tota pera ells. El vell polítich que s' ha passat quaranta anys buscant una part viva de la nació pera que portés la República, se 'n va girat de cara á Catalunya. Un altre, tant ple de desenganys, dubtaría. El vell propagandista no ho ha temut may que l' obra darrera fos també ilusoria. Deixemlo que 's mori en pau y no 'n parlém de la possibilitat de nous desenganys... Y paguemli, els seus conciudadans, en memoria devota, la recompensa qu' ell no ha volgut demanar als déus.—TULP.

FRIOLERAS

Separarnos d' un cop, sens exaltarnos,
igual que dos amichs...
La vida que 'ns rodeja es insufrible,
jo fret y tú, infelís.

No, no; caricias falsas no 'n demanis,
mon cor sech ha quedat...
Deixemnos bonament: demá aqueix cambi
també tú 'l sufrirás.

*

Per ff, me l' has robada: 't díu qu' es teva
y 't jura amor etern.
També á mí m' ho jurava fa pochs días
y, ja ho veus, no era cert!
De mí te l' has enduda... Un jorn un altre
te la pendrà á n' á tú:
¡Oh! N' estich cert. Las donas com aquesta
no estiman á ningú.

*

¡L' amor constant!... ¿Quí ho creu que constant siga
l' amor que 's jura avuy?
¿Quí hi creu en tot aixó, si l' evidencia
al desengany ens dú?
L' amor que duri sempre aquí á la terra
digueume ¿quí l' ha vist?
Venfu els que heu volgut com jo una dona,
iveniume á desmentir!

JOBICO

SINDICATADAS

¿Ho veuen?.. S' han complert las profecías.
Fa un mes—el 28 d' agost—quan la colla del *Sindicato* comensava tot just á treure 'l nas, vareig pronosticar quíns serían, un per un, els resultats de las sevas iniciativas, y per ara no m' he equivocat en res. Repassin els meus amables lectors aquell article y veurán la matemática exactitut ab que s' han rea-

lisat els meus pressagis; pressagis que, per lo demés, no tenen cap mérit, donchs eran els mateixos que feyan totas las personas que encare gastan sentit comú.

Y es que en el món, diguin lo que vulguin quatre aixelabrats que 's creuhen poder encaminar al seu gust el curs dels aconteixements, sempre succeheix lo que ha de succehir.

«Sabater, á las tevas sabatas», canta el ditxo popular. Fondistas, á la vostra cuyna, deya jo quatre senmanas enrera.

En lloch d' anar á la cuyna varen preferir anarse'n á *dirigir* las festas de la Mercé... y aquí 'ls tenen vos-tés plorant sense consol, davant del fracás de la seva obra desguitarrada.

* *

Vareig dir—en l' article de referencia—que 'ls directors de las festas no sabían lo que 's duyan entre mans, y ab la confecció del programa s' han encarregat ells mateixos de confirmar la meva dita.

Alló no han sigut may las festas d' una gran ciutat: alló es, á tot estirar, la sortija del carrer de las Moscas.

¿A quí se li ocorreix parlar de *visperas y maitines*, y de *concursos de globos de papel*, y de *ferias en la calle del Consejo de Ciento* y de *músicas en varios sitios*, en la festa major d' una gran ciutat que en Reparaz vol convertirla en capital d' Espanya?

¿A quí se li acudirá qu' en el programa d' unas festas populars de Barcelona ha de podershi anunciar que las *autoridades asistirán á los solemnes oficios*, que 'l coro *La Ginesta* 's deixarà caure pel Tívoli,

EL REGRÉS DELS ESTIUHEJANTS

—¡Ayay, papá... ¿qué torném á ser al Papiol?

que 'ls tranvías del *inglés* surtirán els vespres il·luminats y que al Frontó Condal s'hi farà corre un xich la pilota?

Pósinse els del *Sidicato* la má al cor—que si 'ls nego altres coses, de cor vull creure que 'n tenen—y contestin ab tota sinceritat: Un enemich de Barcelona, que 's proposés fernos caure la cara á trossos, ¿hauria ideat un programa pitjor?

* * *

No volgueren escoltar el meu avís, aspre tal volta, pero ben intencionat, y en el pecat troban la penitencia. «Tots els passos que fins avuy han donat—deya jo un mes enrera—portan directa y infaliblement al desastre.»

Ja han vist si aquést ha sigut formidablement gros.

Tot sembla haverse conjurat contra ells. Aburrit de las sevas impertinencias, l'arcalde ha hagut de tréuressels del davant ab quatre fástichs; la prempsa discreta y que té exacta conciencia del seu deber, els ha negat tota mena d'amparo; el públich ha girat els ulls, escandalitzat, al veure 'ls pals de la Rambla y 'ls seus miserables adornos...

¿No era aixó lo que jo 'ls havia pronosticat?

* * *

Lo pitjor pels del *Sindicato* será si, á pesar de tants errors y de tantas planxas, venen realment alguns forasters á *disfrutar* de las festas.

Perque lo qu' es aquésts—n'estic segur—tan satisfets van á quedar del programa confeccionat per la Comissió de *festejos*, que l'ase 'm flich si, per anys y anys que passin, se 'ls torna á veure may més el pèl.

A. MARCH

LA FESTA MAJOR DEL MAS-RAMPINYO

Els xicots del meu carrer un any, cosa de canalla, venint la Festa major tot de cop van engrescarse. —Hem de guarnirlo, aquest any, el nostre trós!—exclamavan:—
Hi posarém fanalets;
serrell ab las quatre barras;
floreas de paper fi
de colors, formant guirnaldas,
y un pont á cada cantó
ab dos pals pintats ab mangre.

Si tot aixó ho anunciém ab unas quantas sardanas, algún castellet de fochs y una missa de campanya, els forasters que vindrán serán molts! Y de passada que 'ns distreyém els vehins, y el carré 's dona importancia y alegrém la població, podria ben ser qu' encare ens fiquessim, legalment, algún quarto á la butxaca.—

Ab aquestas ilusions, aquella pobra canalla va posarse á treballar ab tot el seu entusiasme.

Va fe cinquanta ralets pidolant de casa en casa;

va comprar capdells de fil;
va provehirse de mangre
y ¡vingan mans de paper!
¡vingan cassolas de pastas!
y á treballar día y nit
que s'acosta la diada!

Com que la idea, en el fons era una cosa laudable, aquells xicotets més grans (que tenian feyna á casa y ja no estavan per brochs perque alguns ja s'afeytavan) acceptant, benevolents, la iniciativa dels altres, van donálshi un cop de má y hasta 'ls van deixá una escala.

Van cuydarse d'algún llum;
van dir que durían plantas,
y banderas y taulóns
perque pogués arreglarse
si nó una cosa esplendent,

QUADRET CONJUGAL

—Vés, beneyta, vés; no estich per festas.

—¡Aquestas ray!... Se tiene que considerar que no t'costan cap quarto.

LA TIPLE Y L' EMPRESSARI

—Si vol li provaré la veu ara mateix...

—No, senyora, no... ¿Com vol cantar bé ab aquestas faldillas tant llargas?...

al menos, mitj acceptable.

Pró veus aquí qu' en el punt qu' estavan á mitj penjarse els guarniments del carrer, els guarnidors se barallan.

L' un que si tú m' has dit naps; l' altre que si m' has dit raves, alló tot varen sé insults y crits y estiragassadas.

Un deya:—Jo vuy fé aixó!

—A mí no 'm dona la gana!—

deya un altre.—Donchs jo ho vuy!

—Donchs jo nol!—Donchs tú no manas!

—Tú lo qu' ets un presumit!

—Y tú ets un *embruta* calsas

que 'ls céntims que no 'ns vols dar en pega dolsa te 'ls gastas!

—Ah, sí?... Donchs, renyits!—Millor!

—Donchs ara me 'n vaig á casa

y m' emporto lo qu' és meu!

Torneume la meva escala

tal com us la vaig deixar,

murrís, que me l' heu trencada!

—Jo vuy que 'm tornin els llums!

—Els llums aquí sou vosaltres!

—Y ara no us darém taulóns, ni res! Y si voleu *plantas*, poséuvoshi las dels peus! Els que us plantém som nosaltres.—

Dit aixó, *rip, rap! rip, rap!* sóls ab quatre esgarrapadas alló va quedar semblant el carrer de Mitja-galta. Encare 'm sembla que ho veig lò mateix com si fós ara!

PEP LLAUNÉ

GLOSARI

El sacristà de Canprosa estava desesperat. Desde que hi havia'l rector nou, la gent no anava a missa, ni a ofici, ni a vespres, ni a matines, ni a res.

La gent de Canprosa no eren descreguts. No eren descreguts ni creients. No eren fanàtics de cap bando ni del costat de la reacció, ni del libre avensamiento. La gent de Canprosa era indiferent, i costaven molt de convertir perquè ja havien estat convertits; la gent de Canprosa eren mandres pera pensar en aquet món i en l'altre, i quan arribava la seva mort, si en comptes d'enterrar-los en regla'ls haguessin enterrat en el clos laic i civil aont enterraven am discursos, no haurien sentit ni'ls discursos. Els canprosenics eren indiferents, però sempre havien complert, i desde que hi havia'l rector nou ni complien amb ell ni am l'Iglesia.

En tenia la culpa'l rector? En tenia la culpa un candidat d'aquells d'idees subversives que hi anava a predicar els diumenges? Fa de mal dir, però no complien.

El candidat no era probable que fés mal a cap creencia. Era un adelantat dels prudents, dels que curava les idees amb enguents i remeis per fora, dels de la revolució ordenada, dels que no's ficaven en histories que ofenguessin als feligresos. Feia'l seu fet d'anar adelantant, però procurava que l'adelanto anés entrant am suavitat, am monita i am coneixements, i que's trobessin adelantats sense que se'n adonessin. No era un exaltat. Era un eclèctic. Volia trasbalsar-ho tot, però sense sotrac ni esgarrifances. Volia portar el progrés am tartana; volia anar a la revolució, però sense empènyer cap trono, sinó deixant-los rodolar per un tobogan am molles. No! No era culpa del candidat si'ls canprosenics no anaven a missa.

Doncs de qui ho era, del rector nou? De sobte ningú ho hauria pogut dir. Mai, desde que ell era en el poder, s'havien dit oficis tant solemnes, ni am tants ciris, ni am tanta magestat, ni am tant acompanyament d'ar.

ORNAMENTACIÓ SIMBÓLICA

¿No 'ls sembla que aquesta carambola es... de toch segur?

monium; mai s'havia batejat tant bé, ni am tanta lles-tesa i requisits; mai s'havia enterrat am tant sossego, ni am tant llatí, ni am tants ets i uts; ni mai els vells de Canprosa havien vist l'iglesia tant neta, ni'ls sants tant mudats, ni'ls daurats tant lluents, ni les misses havien estat tant curtes, ni havien tocat tantes campanes.

Ningú li hauria donat la culpa, menos el sacristà belitre, que a copia de veure que'ls diumenges no omplia tant la safata, va anar sospitant una cosa: que la falta de feligresos venia d'unes conferencies.

Sí. El rector donava conferencies. Havia avisat a l'ofici que'ls diumenges a la tarda donaria conferencies, i que serien pera homes sols. No volia destorb de dones, que, tractant-se de coses series, dormien més que'ls altres dies.

Això de ser pera homes sols va engrescar molt a n'els canprosenes. Un cop havien vist unes vistes que també eren pera homes sols, i els havien agradat molt, i, pensant que aquesta vegada també en sortirien satisfets, varen omplir tota l'iglesia.

A la primera conferencia, el bò del senyor rector, després del llatí corresponent, de l'exordi, d'allò que's diu i de dos o tres cops d'eloqüencia que li varen sortir molt rodons, fos que ja no sapigués què dir o que ja la

portés preparada, es posa a parlar del sarau, i dels que van al sarau, i dels que no han d'anar al sarau, i ell que sí que m'excomunica als que anessin a ballar: a tots els que anessin a gaudir les temptacions del dimoni, que acompanyava a les parelles, fent-los fruitir delícies que duïen de dret a l'infern, per temptadores i exquisides.

Els feligresos van sortir, i que si'l ball era bò o no ho era, que si l'excomunió era vàlida o havia de passar per Roma, que si hi aniré o no hi aniré, el sacristà va veure lo següent: que dugues dotzenes dels més motxos, am la temptació al pap i als polsos, van preguntar aont hi havia sarau i van volguer fruitir les delícies d'anar de dret a l'infern, i, un cop fruitis i condemnats, el prop diumenge vinent no van anar a la conferencia.

Aquell dia'l rector excomunicà a tots els que anessin a veure una pobra companyia que badallaven sarsueles sobre les taules d'un cassino, i tant bé'ls descrigué'l pecat, i am colors tant bonics la culpa, que uns quants més varen tenir ganes de veure-la de la vora i van anar a la sarsuela i no varen anar a la parroquia.

A la tercera, lo mateix. Vinga'l rector excomunicar, i vinga ells anar-se'n de missa. Aquí apunto? Doncs allí tiro. Allí senyala? Allí anirem! A tal lloc hi ha culpa? Doncs som-hi! Si allà's condemnen, és que's

diverteixen! I el pobre senyor rector, llagrimejant dalt de la trona, anava anunciant els perills i els llocs aont havien d'anar, fins que un dia, desesperat, havent-ho ja excomunicat tot i tenint l'iglesia quasi buida, va tenir la mala pensada d'excomunicar lo que quedava: d'excomunicar a n'aquell candidat, a n'aquell pobre laic modestet, faltat de verí i de mala intenció, i els perdigons van anar tant dret, que'ls feligresos que li quedaven van anar a ser parroquians d'aquell revolucionari que no revolucionava.

Què havia de fer el rector? Plegar? Excomunicar als que no hi anaven, que eren tots, que era tot Canprosa? L'home estava desesperat, quan el sacristà va arreglar-l'hi.

Còm va fer-ho? D'un modo senzill. Se'n va anar a trobar el candidat, que també era curt de mires, i am quatre xafarderies i valguent se de les seves tretes, li va fer excomunicar al rector, i va ser oli en un llum.

Desde que'ls van privar d'anar-hi, els canprosenços van tornar a missa, i el segon excomunicaire's va quedar tot sol bracejant allí al tablado del cassino.

Moral:

Que vindran uns temps, cavallers, que'l que vulgui ser excomunicat es tindrà de pagar la feina.

XARAU

INICIACIÓ

Unas miradas feridoras,
en mitj del cor se m' han clavats;
unas paraulas goridoras,
la llaga oberta m' han tancat.

Unas miradas feridoras,
en laberint m' han intrincat;
unas paraulas goridoras,
el bon camí m' han iniciat.

M' han iniciat, unas paraulas,
y unas paraulas, m' han gorit,
y vaig sentintlas com á faulas,
que suaument m' han adormit.

Y ara eixos mots y eixas miradas,
per mon cervell van desflant;
y si eran xiques y migradas,
las va mon somni agegantant.

Lo que sols fou petit somriure,
m' apart un clar assentiment;
assentiment que ajuda á viure
las il·lusions que jo 'm vaig fent.

Y jo voldria despertarmel...
Y no 'm voldria despertar!...
Sento desitj d' asserenarmel...
Y, sento fam de somniar!.....

¡Qu' és dols fruir de l' ignorancia,
quan un espera triomfar!
¡Qu' és dols haver passat ja l' ansia,
y dos amors poder juntar!

JOHANNUS

TEATROS

PRINCIPAL

Inauguració de temporada: dugas estrenas... Tan mateix el *Principal* tenia el passat dissapte un no sé qué solemnia.

GRAN CONCURS DE GLOBOS DE PAPER ó EL NÚMERO MES INTERESSANT DE LAS FESTAS

—¡Y per aixó m' han fet venir?... ¡Si allá ja 'ls tenim dirigibles!...

La concurrència no era extraordinària, però en lo tocant á selecta... deixin'ho anar!

Las obras anunciadas duyan marca estrangera: la una de Erckmann Chatrian y l'altra de 'n Forest. Aixó, siga com vulga, *quita* cert interès á un aconceixement escénich.

Díguinli **ELS PICAROLS**, ó el *Judío Polaco* ó... *La Tempestad*, la comedia representada ha vingut á la nostra escena ab trent' anys de retrás. Com en las obras bonas d'aquell temps, hi ha en aquésta pintura de tipus y costums feta á la perfecció, poesia en la part idílica, y ingenuitat en la construcció. Però, fora d'aixó, no hi ha res més: ni veritat, ni emoció, ni vida.

El primer acte es el més simpátich y el més ben arrodonit.

Els actors varen estar, en general, molt bé; sobre tot en las escenas de conjunt. Apuntemhi en primer lloch la Xirgu, en Sempere, en Jimenez y en Ballart.

La presentació espléndida. Trajos y decorat mereixen la pena de veure's y aplaudirse.

—*Día de pluja*, es una comedieta d'assumpto insignificant, que passa perquè sabem qu' es forastera. Si tot alló tan grotesch, tan plagat de recursos poca-soltas y de gracias discutibles fós obra de un autor de casa potser no la celebraríam tant...

Y ande el libre cambio!

CIRCO BARCELONÉS

Avants d'ahir, dimecres, degué debutar en aquest vell colisseu la companyia d'opereta italiana que dirigeix en Gravina, y que tan brillant temporada va fer no hi ha gaire temps en el teatro de la *Zarzuela* de Madrid.

El personal consta de aprop de 80 artistes y tenim entés que entre ell hi abundan las famellas vistosas. Aixó es un consol y un bon auguri.

El repertori, interessantíssim, Comensant per *El Carnet del Diable* y acabant per *La bella perfumista*... ¡no en vulguin de obretas aixeridas y engrescadoras!

ROMEA

No 'ns es possible donar compte de 'l inauguració, donchs si bé aquesta estava anunciada pera el dimecres, á l'hora d'escriure aquestes ratllas no sabem encare si 'l governador haurá permés á l'Empresa obrir las portas.

Obehint aquésta á una resolució de la Junta de Teatros que li fou comunicada, ha fet obrir una porta al carrer de Mendizábal á peu pla de la platea, reforma que facilitarà la entrada y la sortida als espectadors.

Y aquestes obras (que no estavan en el repertori) son las que en tot cas haurán atrassat el debut de la companyia que, com diguerem, se presenta aquest any modificada, y la qual tenia que presentarse al públich en las comedias *Lo dir de la gent*, de 'n Pitarra, y *La carretera nova* (estrena) de 'n Burgas.

En el número pròxim, donchs, podrém parlar ab coneixement de causa.

TÍVOLI

La novetat més nova de la senmana ha sigut la Mercedes Ramos interpretant *La muñeca ideal*, que no es altra cosa sinó una adaptació condensada de *La Poupée*.

Com á obra, aquesta *Nina* no té consistència ni relleu de cap mena; com á motiu de lluhiment de una artista... té la seva utilitat; y havém de confessar que la tal Ramos va treure'n un gran partit.

El públich va aplaudir, però sense entusiasmar-se.

L. L. L.

FESTAS DE LA MERCÉ

ELS FESTEJOS DEL MEU CARRER

Aquí teniu el programa de las grrans festas que 's fan al meu carrer, aquests días á dintre d'un envelat (perque aixís, en cas de pluja no 'ns mullém... tan aviat,) festas que pot disfrutarne tothom... que pagui dos naps.

Escolteu: gran serenata en honor á un concejal qu' es president honorari (y ens ajudarà á pagar.)

Concert de beneficencia pels pobres industrials que ploran perquè no venen si el diumenge han de tancar, prenenthi part una orquesta que ha baixat del Ampurdá y un orfeó de nens y nenas que ara aprenen de cantar.

Sortija per la canalla, olla y carrera de sachs. Balls de gala, d'etiqueta, sardanas ab toya y rams; y perquè disfrutar pugan tan els petits com els grans es permeterá que ballin tots... els que paguin abans.

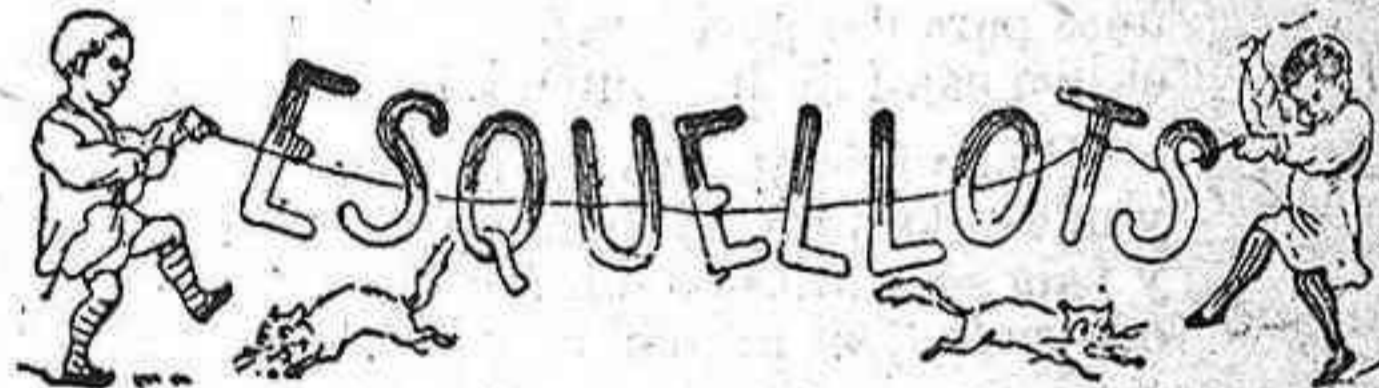
Un ball extra que la junta diu que será dedicat á totes las carniceras, venedoras d'ensiams, peixeteras, gallinayres y altras *damas* del vehinat, ab premis á las que fassin menos furtó del seu ram.

Concurs per totes las donas que lluhint bon pentinat tingan el cap més á puesto y hi portin menos pardals.

Batalla de flors, confetis, serpentinas y... pinyachs; (aixó derrer pels que intentin entrar, sense haver pagat.)

Qui li agradi aquest programa y vulgui venir, ja ho sab, al envelat del meu barri avuy está convidat: pro ab diners á la butxaca, perquè ó sinó, no entrarà, que 'l vehinat es molt demócrata y ho fá tot molt popular (?).

J. STARAMSA

A Pau (Fransa), ahont per consell facultatiu havia anat á passar una temporada, morí el diumenge á las 8 de la nit el nostre ilustre amic D. Nicolau Salmerón, jefe de la Solidaritat Catalana y diputat per Barcelona.

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA, vella admiradora del talent y de las altas virtuts que adornavan al noble ex-president de la República espanyola y que sab la inmensa pèrdua que ab la seva mort sofreix la nació, y especialment Catalunya, envía á la familia del gran apóstol de la Democracia aquestes ratllas de pésam, breus, pero fundament sentidas.

Tóquila, senyor Bastardas!...

La seva digna y enérgica actitud davant de las inverossímils etzegalladas del *Sindicato de Iniciativa* li han guanyat l'aplauso de tots els bons barcelonins. Nosaltres som aixís: al pa, pa...

Ríguisse'n de las lamentacions d'alguns periódichs que, passantse la dignitat de Barcelona per qualsevol puesto, semblan ferli cárrechs per haver enviat á passeig á aquests senyors que 's creyan que aquí eram á Puig-tingyós ó á la Tarumba. Prou sab Mr. Nazer, l'evaporat *atraccionista* del Parch, cóm se consegueixen certas proteccions...

Vosté s'ha posat en terreno ferm, y d'aquí será difícil tréure'l en. Qui vulgui fer mamarratxadas, que las fassi á la eixida de casa seva. El carrer es de tothom y, per ser de tothom, ningú particularment está en el dret d'ocuparlo ab las sevas creacions desdixadas.

Endavant, senyor Bastardas, endavant!...

GÉNERO D' ACTUALITAT

—Miri, aquí té una roba propia pera las Festas de la Mercé...

—Vol dir?

—Sí, senyora... Llana crúa impermeable... marca «Iniciativa»... A proba de xáfechl...

Desde dalt d' aquests terrats, siscent mil barcelonins el contemplan.

Diumenge arribá, procedent de Palma y ab l' intent de passar alguns díes entre bons amichs, nostre estimat company de Redacció, l' eminent publicista En Gabriel Alomar.

Al donarli la més choral benvinguda, li desitjém solament que li siga tan agradable com á nosaltres sa estada á Barcelona, á aquesta ciutat dels seus somnis en la que s' hi contan per milers els entusiastas admiradors del Mestre mallorquí.

Segons aquest día va dir el senyor Zurdo de Olivares, verdader representant de las verdaderas classes obreras, el senyor Puig y Cadafalch es una personalitat antipática. ¡Ah!... ¿Que 's pensa que tothom ha de ser tan simpático com vosté y en Valentí Camp?

* *

Va manifestar també el propi regidor *obrero* qu' en Puig y Cadafalch es el *verbo* del separatisme.

Y l' *adverbio* del gremi de vaquers, ¿que no 'ns el podria fer conèixer?

Cinch mil vegadas agrahits li estaríam si 's dignés fernos tan senyalat favor.

D' un compte de gastos de las actuals *festas* que ha publicat el president del *Sindicato de Iniciativa*:

Rambla: Fluido eléctrico. . . 5,000 pesetas.
> Iluminaciones . . . 12,000 >

Vostés no ho entenen aixó, ¿veritat?

Donchs, estiguin tranquils, que no tothom deu trobarse en el mateix cas.

De segur que 'l qui cobri las pessetas *supradichas* ho entendrà perfectament.

¿Oy, senyor Lazzoli?

En veritat els dich que 'l qui llegint els diaris *serios* de Barcelona no 's parteix de riure, té l' humor més negre del món.

L' altre día el periódich que té l' honor de contarme anys há per suscriptor ens donava aquesta agradable notícia:

«En breve figurará en el Museo Martorell un pez sirena, especie rarísima que no existe en ningún museo de España.»

—¡Quín honor per Barcelona!—vareig pensar jo, esponjantme á la sola idea de tenir un peix sirena en el nostre Museo de Historia Natural.

* *

Pero, vet'aquí que l' endemá agafo altre cop el diari y 'm trobo ab que 'l preciosíssim peix se 'ns ha tornat aygua-poll.

«El pez sirena de que ayer hablamos—deya—figurará en el Museo Martorell cuando...»

Agárrinse bé, que la sotragada va á ser grossa.

«...cuando se encuentre alguno...»

¡Cataplum!...

Confesso que al llegir tan inconcebible rectificació vareig quedarme ab un pam de nas.

¡Adeu ilusions, adeu *sirena*, adeu honor del Museo Martorell!...

* *

Lo que jo no sé es cóm dimontri, després de cassos com aquést y altres que ab aterradora freqüencia venen succehintnos, tením encare frescura pera burlarnos de 'n *Tartarin*...

¿No creuhen els meus benévols lectors que, seguint per aquests viarany, acabarem, com els vehins de Tarascó, per anar á *cassar gorras*?

Ab molt bons ulls sigué vista la moció que 'l concejal senyor López va fer en la sessió del passat dijous, demanant que s' exigeixi la devolució de las 6,000 pessetas concedidas pel Ajuntament al *Sindicato de Iniciativa*.

Pero hem de confessar que, al nostre entendre, el referit edil va quedarse una mica curt.

No n' hi ha prou ab la reclamació per ell formulada.

Lo just y equitatu seria que, á més de fer tornar al

Sindicato las 6,000 pessetas consignadas, se n' hi imposessin altras 6,000 de multa, en cástich del perjudici que ab las sevas desdixadas *iniciativas* ha ocasionat á Barcelona.

¿S' aproba l' idea?

Encare s' hi es á temps.

Un' altra nota negra.

L' eminent violinista navarro Pau Sarasate, ha mort á Biarritz.

No será Barcelona, ahont se 'l coneixia y se l' admirava, la població que menos senti la brusca desaparició del gran artista.

¡E. P. D. el Paganini espanyoll!

Pel Concurs de Sardanas anunciat per avuy, el divertit *Sindicato* ofereix un primer premi de 500 pessetas.

¡Quín rumbo, eh?

Y, lo que son las casualitats: passat demá diumenge, la població de Sallent, simpática y modesta vila de 4,600 habitants, ne celebra també un de concurs de sardanas...

Y ¿saben quína cantitat dona pel primer premi?

500 pessetas: lo mateix que pel primer premi d' aquí.

¡Sallent á l' altura de Barcelona!

O més ben dit, ¡Barcelona á l' altura de Sallent!...

A la plassa del Sol ha sigut detingut un matrimoni que 's dedicava á la expendició de moneda falsa.

Ja figuro lo que la infortunada parella, pensant en el lluminós siti ahont fins ara tenia el niu, deu haverse dit al veure's enxiquerada:

—Vivíam al Sol... y ens han portat á la *sombra*.

—Y bé, ¿qué tal te la campas?

—Molt malament, noy... molt mall!

Ves, qu' he pensat establirme.

—¿Qué posas?... Taberna, estanch, barbería?

—No. Una empresa de Teatro Catalá.

Alguns llegidors parroquians ens han escrit preguntantnos:

¿Per qué aquests senyors de las *Festas* se titulan «Sindicato de Iniciativa Barcelonés»?

Resposta al canto:

Perque no saben gramática. Y bó será que un' altra vegada 's titulin: *Sindicat d' Iniciativa... Viscaina*.

Aixís estarán á l' altura de la concordancia que gastan.

Pescat al vol:

—Ara sí que, mort en Salmerón, *Don Alacandro* deura tornar á calarse las botas!...

—Y cá, home!... En Salmerón ha mort; ¿pero que no ho sab que 'n Lerroux se 'n va anar á l' *altre món* avans qu' ell?

Un senyor del Sindicat de las festas llegeix en un cartell del *Teatro Principal*:

«Avuy-1.er Día de *pluja*.

—Malviatjel, exclama. Es ben trist que tothom ens vaji en contra! Fins anunciar el *primer día de pluja*!... ¡Ves si aixó no es cridar el mal temps!

Comentant sobre lo mateix:

—Donchs jo estich en que farà un sol espléndit, aquests díes de festa.

—Y cá ha de fer!.. Si el Sol tampoch hi vé bé, home...

—Per aixó que voldrá brillar forsa pera que 's vegi bé el fracás del Sindicat. ¿No veus que si ploqués li donarían las culpas á n' ell?

Sempre havém d' ensenyar l' orella.

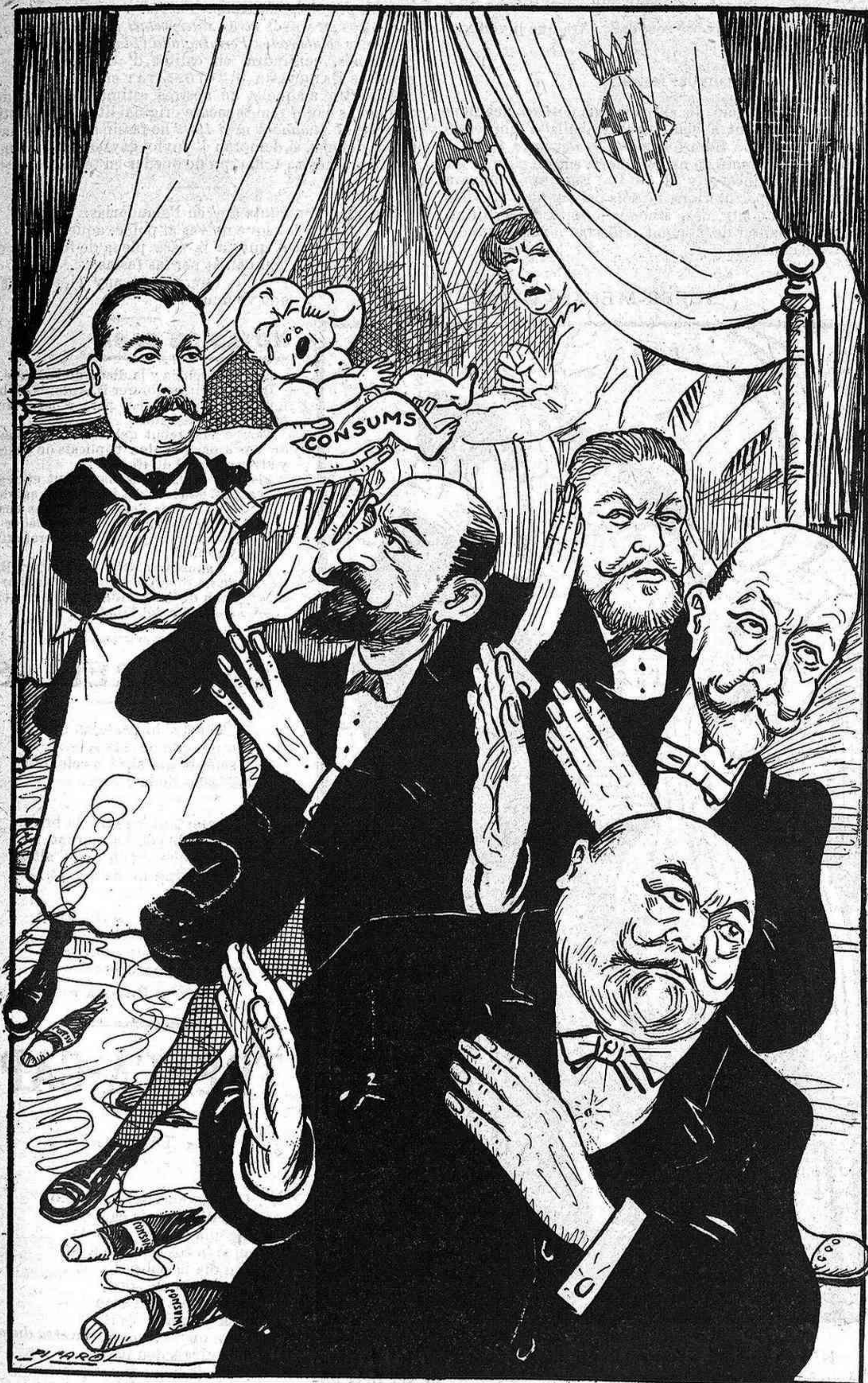
L' alcalde interí ha ordenat que 's neteji la fatxada de ca la Ciutat... perque han de venir forasters.

Aixó vé á volguer dir:

—Nosaltres no 'ns rentém may la cara, y el día que ho fem es perque hem de rebre visitas.

Estém á l' altura d' aquells que no més se rentan els peus el día que han d' anar á cal callista.

UN FILL NATURAL 6 EL «LIO» DE CONSUMS

EL LLEVADOR D. ALBERT:

—Bé, ¿cóm quedém aquí?... ¿quí es el pare de la criatura?... ¿ningú?...

—¿Que no ho sab?... El governador ha hagut de marxar cap á Madrid.

—¡Quina llástima, pobre senyor!... Ara que li venia el disfrutar!

—¿Qué vol dir?

—Que no podrá veure las festas.

Tenim la satisfacció de anunciar als nostres llegidors qu' están ja bastant adelantats els treballs d' impressió del *Almanach de La Esquilla de la Torratxa* pera 1909.

Y com que 's tracta de un *almanach*, sigans permés fer un *calendari*: Aquest any el de LA ESQUELLA deixarà endarrera als seus anteriors, no sòls baix el punt de vista de que tindrà un any més, sinó en el sentit de la qualitat.

Podém adelantar de moment aquestas novas referents al nostre *Almanach*:

La CUBERTA serà una acabada obra d' art, original del eminent pintor catalá Antoni Fabrés.

Els DOTZE MESOS serán interpretats per l' elegant llapis del nostre colaborador Pere Inglada (Ida).

Además, contindrà, en qualitat d' extraordinari, un grandíós PANORAMA D' ACTUALITAT en colors.

Advertim á aquells de nostres estimats colaboradors que no 'ns hagin remés encare original literari ó artístich ab destí al *Almanach* pera 1909 ho fassin sense pérdua de temps donchs, si demoran l' envió gayres días, ab molt sentiment nostre s' haurán de quedar en terra.

Un fulano pregunta á n' en Palaudarias:

—¿Y donchs?... ¿que no vas al poble, aquest any?

En Palaudarias, que té la casa plena de forasters que han baixat per las festas:

—No, noy, aquest any el poble es el que vé á mí.

SUPER-MELANCOLÍA

—Ni á tú ni á mí, amor meu, no 'ns entusiasman las festas... Per disfrutar ab aquesta mena d' expansions s' ha de ser dels iniciats...

—¿Dels iniciats ó dels de iniciativa?

NOTAS DE CASA

La beneficencia y la diada de la Mercé.

Del conegut sombreroer D. Antoni Gil hem rebut 10 vales de pá, pera repartir entre personas necesitadas.

També hem rebut del arcalde accidental Sr. Bastardas 15 vales triplicats de pá, carn y arrós ab igual destino.

Els pobres als quins han sigut entregats els vales s' han mostrat fundament agrahits.

La Pelleteria Bertran Germans ens ha enviat un magnífich cartell anunciador del seu establiment, original del celebrat artista Carlos Vázquez.

L' Associació Obrera Nacionalista de Gracia ha tingut l' atenció d' invitarnos á l' *Aplech de la Bandera* que ahir degué celebrarse al cim del Tibidabo.

CANTARELLAS

Pel cel s' hi passejan núvols
sempre que no está seré...
y sempre qu' aquí 's celebran
las festas de la Mercé.

Pretextant 'nar per la brema,
al seu poble éll ha marxat...
¡Si será que allí 'n té un' altra,
y per l' altra m' ha deixat!

Si per 'ná á casarte, Tano,
en lloch de barret de copa,
te 'n possessis un d' urbano,
ino farías poca tropa!

PEPETA FORGERON B.

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

Cría un aucellet la Paula
qu' es d' alló més cantador,
quan ella cus, ell li canta
com si 'n fos son aymador.

Un día la pobra Paula
quan de sa casa sortí,
total anava á cercarne
á casa 'l senyor Martí.

Com qu' es molt *hu-inversa-dugas*
y dels nirvis deu patí
caygué de la *hu-dugas-quarta*
al passar jo per allí.

Ajudat d' un *quart-dos-terça*
que d' un cotxe va saltar

ESPERANT QUE OBRIN L' AIXETA

—¿Sabs qué pensava, Tófol?... Que podríam dir que 'ns els deixessin pera la nostra festa petita...

desseguit la reculliren
pera poguerla auxiliar.
A. ROCA COLL

II

Es negació la primera,
la segona ho es també,
nota musical la tersa
y nom d' home 'l total es.
PRATS PETIT

ANAGRAMA

—¿Qué 'm pots total una mica
aquest total del costat?
—Prou.
—¿Qué n' hi haurá per molt rato?
—Estará llest d' aquí un quart.
MANEL B. FONTÁS

TERS DE SÍLABAS

Primera ratlla vertical y horisontal:
Capital; segona: nom de dona, y tercera:
nom de dona.

MANEL SOMS
TELEGRAMA-TARJETA

RITA S. COFIS. SANT POL
DEMÁ ANIRÉM A TONA
LLUIS COTS

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas el títul de una aplaudida comedia catalana.

R. A. (a) PAU DE LAS CALSAS CURTAS

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 6 .—Consonant.
- 2 3 .—Temps de verb.
- 7 4 5 .—Animal de ploma.
- 1 2 8 5 .—Fruyta.
- 8 7 6 2 3 .—Apellido.
- 6 5 8 7 4 5 .—Poble.
- 4 5 8 8 2 8 5 .—Carrer de Barcelona.
- 1 2 3 4 5 6 7 8 .—Ofici d' home.
- 4 7 8 6 2 8 3 .—Carrer de Barcelona.
- 1 5 8 2 8 5 .—Arbre fruyter.
- 4 5 3 1 2 .—Carrer de Barcelona.
- 8 7 6 5 .—Poble catalá.
- 6 7 3 .—Número.
- 6 2 .—Lletra.
- 4 .—Consonant.

MIQUEL SERRATS Y CAMPS

CONVERSA

—Escolta, Jaume, ¿sabs si vindrá l' August aquesta nit?
—Y cá, pobret, si té un mal de lo que t' acabo de dir,
que no hi veu.

JOAQUIM QUIMET Y QUIM

GEROGLIFICH

HCSH

I

BRUT

MUSCLUS

HOME PREVINGUT...

—Y donchs, senyor Juandó, ara que tant se parla de la navegació aërea, icóm es que no surt ab el seu aviador?

—Precisament els del *Sindicat* m' havían fet proposicions pera debutar un día d' aquestos, pero no m' he volgut enredar. No 'm convé que á la primera volada ja se 'm mulli l' aparato.

AVISOS Á LAS SENYORAS DE SA CASA

Els ous frescos may, y menos en l' época de grans calors, deuenh colocarse á prop de la fruyta, del formatje, del tocino, del peix, ni de cap altra substancia que 's distingeixi per sa olor forta. Perque 'ls ous frescos tenen la qualitat de absorvir immediatament tota essencia y s' impregnan tot seguit dels gustos de las substancias que tenen á la vora.

Quan las moscas s' apoderan de una habitació, no hi ha com agafar unas quantas fullas de noguera y refregarlas ben bé l' una ab l' altra fins que quedin esmicoladas. El perfum que 's desprén de ditas fullas té la virtut d' esquivar el moscám. Després potser hi tornin, las moscas, pero ja no serán las mateixas... Y sempre será un consol.

Els residuos del the, després d' haver sigut bullit, barrejats ab aygua calenta y un bon raig de vinagre netejan admirablement las ampollas y els pots de vidre. Cal tan sols sacsejar ab garbo dits ingredients, un cop s' han introduhit en l' objecte que 's vol netejar.

Senyora y Majora: Si 'l seu marit té la desgracia de patir de ulls-de-poll, recórdili aquesta recepta americana, que diu qu' es d' una gran eficacia: Un tou de molla de pá sumergit ab vinagre del mes fort. Al cap de mitja hora quedarà format el cataplasme. Al anarse'n al llit,

INVENCIONS MODERNAS

—Pero ¡qué fas, desdixada?

—Pinto tot aixó ab quitrà. Diu que, perque no hi haji pols, es lo que va millor. ¡Que no ha vist el passeig de Gracia?

que se 'n posi un pegadet... Veurá com, després de la segona toma, el remalehit estadant estarà á punt de ser deshauciat.

Aixís s' els han curat en Taft y en Marck-Twain, y aixó que disputavan uns *peus de plom* (1) comparables sols ab las casas de 27 pisos existents á Nova-York.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN EL ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA I.—*Fas-si.*
- 2.ª ID. II.—*Pas-qual.*
- 3.ª ID. III.—*Si-la.*
- 4.ª ANAGRAMA.—*Voldria—Olvidar.*
- 5.ª CADENA DE PUNTS.—*S a l*

a l l
l l o r o
r a l
o l e s a
s o n
a n t o n
o c a
n a d a r
a n a
r a p

- 6.ª TARJETA.—*Moros y cristianos.*
- 7.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Eucalipto.*
- 8.ª CONVERSA.—*Llegitim.*
- 9.ª GEROGLÍFICH.—*Si suas tens caló y sed.*

QÜENTOS

El comte X va divorciarse després d' haver sorpres á la seva dona en íntim colóqui ab el chauffer, á qui va despedir sense dirli el motiu, pera no fer escándol.

Al cap de temps, quan el comte tenia ja relacions formals ab un' altra dona, se li presenta 'l mateix chauffer.

—Me trobo sense feyna—li diu.—Li agrahiria que tornés á admetre 'ls meus serveys...

El comte, ab gran serenitat:

—¿Cóm ho heu sabut que estich pera casarme altra vegada?

Una senyora que té dispesas está comprant carn á una taula de la Boqueria.

—Avuy pósim un kilo menos de bou,—diu á la carnicera.

—¿Y aixó?—fa aquesta.—¿Que li ha marxat algun dispeser?

—No, senyora; pero 'n tinch dos que están enamorats.

Un jutje pregunta ab certa picardia:—¿Y qué pensavau ferne del producte del robo?

L' acusat sense inmutarse:

—Un regalet per vosté, el día del seu sant.

(1) Véjis el monólech «PEUS DE PLOM». De venda á ca 'n López. Preu 2 rals.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8

Tintas Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Demà dissapte, dia 26

EXTRAORDINARI

DE

LA CAMPANA DE GRACIA

GRAN PART DEL NÚMERO ANIRÁ DEDICAT À

Don Nicolau Salmerón

ILUSTRACIÓ ESPLÉNDIDA — REPRODUCCIÓ DE CURIOSOS GRABATS DE LA ÉPOCA

CARICATURAS — EPISSODIS — DOCUMENTS HISTÓRICHS DE LA

Revolució de Setembre de 1868

8 planas * 10 céntims

**La Ciudad
de Barcelona**

* GUIA LOP *

ITINERARIOS PRÁCTICOS

Un tomo en 8.º con los planos de Barcelona. Ptas. 2

NOVEDAD

**Accidentes, enfermedades y plagas
que atacan á la vid**

POR

D. HERMENEGILDO GORRIA

Un tomo en 8.º Ptas. 3

PRONTO APARECERÁ

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque-enciclopedia de la vida práctica para 1909

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

LA CONQUISTA DEL AYRE

A ISSY LES MOULINEAUX

MME. PELTIÉ se disposa á dirigir per primera vegada l' aeroplá de M. Delagrange.

(Inst. ROL)